

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Έφηβοι ερευνητές στο κυνήγι των αποδείξεων»

Συγγραφή: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΚΟΥΦΑΣ

Εφαρμογή: ΑΡΑΠΗΣ ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας δευτεροβάθμιας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρά Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Έφηβοι ερευνητές στο κυνήγι των αποδείξεων

Εφαρμογή σεναρίου

Αράπης Θεοδόσιος

Δημιουργία σεναρίου

Κωνσταντίνος Γκούφας

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

(Προτεινόμενη) Τάξη

Α΄ Λυκείου

Σχολική Μονάδα

1^ο ΓΕ.Λ Αμπελοκήπων Θεσσαλονίκης

Χρονολογία

Μάρτιος – Απρίλιος 2015

Διδακτική/θεματική ενότητα

Το σενάριο δεν αντλεί από συγκεκριμένη ενότητα του εγχειριδίου, αλλά συνθέτει και αξιοποιεί διάφορα μέρη από αυτό (για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. [«Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο»](#)).

Διαθεματικό

Ναι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

I. Φιλολογικής ζώνης: Νεοελληνική Γλώσσα

II. Άλλα γνωστικά αντικείμενα: Πληροφορική

III. Ημιτυπικές και άτυπες πρακτικές: Ερευνητικές Εργασίες – Project

Χρονική διάρκεια

9 (εννιά) διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: Εργαστήριο πληροφορικής.

Εκτός σχολείου: πιθανώς συνάντηση των μελών της κάθε ομάδας σε σπίτι ενός μέλους.

II. Εικονικός χώρος: [Facebook](#).

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι καλό να εφαρμοστεί στο εργαστήριο της Πληροφορικής με τη συνδρομή και του διαδραστικού πίνακα. Θα ήταν, επιπλέον, χρήσιμη – για μαθητές και καθηγητή – η προηγούμενη εμπειρία σε ομαδοσυνεργατικές μορφές δράσης καθώς και η εξοικείωση με λογισμικά επεξεργασίας κειμένου και υπολογιστικών φύλλων. Για τον σκοπό αυτό μπορεί να ζητηθεί και η συνδρομή του καθηγητή της Πληροφορικής, προκειμένου να υπενθυμίσει στους μαθητές, σε μία δική του ώρα, τις βασικές λειτουργίες των υπολογιστικών φύλλων (Excel: αποτύπωση τιμών σε πίνακες και τα αντίστοιχα διαγράμματα που προκύπτουν από αυτούς). Επίσης, θα έχει φροντίσει να χωρίσει τους μαθητές, ενόψει της εφαρμογής του σεναρίου, σε ομάδες των τριών ατόμων, κατά τη βούλησή τους. Καλό, βέβαια, είναι ένα τουλάχιστο μέλος της κάθε ομάδας να έχει λογαριασμό Facebook και να γνωρίζει τις στοιχειώδεις λειτουργίες του Excel.

Επειδή οι ομάδες των μαθητών θα κληθούν να δουλέψουν συνεργατικά και να συνδιαμορφώσουν τη δουλειά τους, όχι μόνο στην τάξη αλλά και από τα σπίτια τους, καλό είναι να υπάρχει εξοικείωση εκπαιδευτικού και μαθητών με εργαλεία δεύτερου ιστού και συγκεκριμένα: Wiki ή [Facebook](#) (κλειστή ομάδα), Skype και τα έγγραφα

και τα υπολογιστικά φύλλα της [Google Drive](#). Ο εκπαιδευτικός φροντίζει να έχουν αποκτήσει όλοι οι μαθητές λογαριασμό στο [gmail](#), προκειμένου να διευκολυνθεί η συνεργατική δουλειά τους από απόσταση, μέσω των υπολογιστικών φύλλων και εγγράφων του Google Drive. Εάν επιλεγεί το Facebook ως χώρος ανάρτησης της δουλειάς των παιδιών, καλό είναι να αναθέσει ο εκπαιδευτικός, πριν την έναρξη του σεναρίου, σε έναν μαθητή να δημιουργήσει μια κλειστή ομάδα στον συγκεκριμένο ψηφιακό χώρο προσθέτοντας ως μέλη τους μαθητές που διαθέτουν λογαριασμό σε αυτόν.

Παράλληλα, ο εκπαιδευτικός με την έναρξη της εφαρμογής του συγκεκριμένου σεναρίου θα χρειαστεί να παρουσιάσει κάποιες αποδείξεις στην ολομέλεια κατά τη διάρκεια του σταδίου της αφόρμησης, ώστε να γίνει συζήτηση και να εξαχθούν επαγωγικά τα ερωτήματα που θα θέλουν να διερευνήσουν οι μαθητές και που θα κρίνουν ότι μπορούν να τα ερευνήσουν βλέποντας μόνο τις αποδείξεις. Τέλος, το πιο σημαντικό κομμάτι του σεναρίου έχει να κάνει με την «υποχρέωση» που αναλαμβάνουν οι μαθητές να φέρουν για επεξεργασία στις ομάδες τους πακέτα (ένα πακέτο σε κάθε ομάδα) αποδείξεων – διάρκειας τουλάχιστον ενός μήνα – από άτομα του περιβάλλοντός τους. Αυτό θα είναι και το υλικό πάνω στο οποίο θα δουλέψουν, για να φέρουν σε πέρας τις δραστηριότητες των φύλλων εργασίας. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι θα ήταν καλό ο διδάσκων να ετοιμάσει ένα κείμενο που θα μοιραστεί στους κηδεμόνες τους και θα διευκρινίζει ότι η συγκεκριμένη ενέργεια αποσκοπεί σε παιδαγωγικούς και διδακτικούς σκοπούς.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

Κωνσταντίνος Γκούφας, Έφηβοι ερευνητές στο κυνήγι των αποδείξεων, Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Λυκείου, 2014.

Το σενάριο αντλεί

—

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγκεκριμένη διδακτική απόπειρα συνδυάζει πρωτοτυπία, έρευνα, προσπέλαση σύγχρονων κειμενικών τύπων και οργανική ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Οι μαθητές προσπαθούν, μέσα από πακέτα οικογενειακών αποδείξεων, να ανασυνθέσουν το καταναλωτικό, κοινωνικό και οικονομικό προφίλ των εκάστοτε κατόχων πακέτων αποδείξεων, τους οποίους φυσικά δε γνωρίζουν. Δημιουργούν λίστες από τις αποδείξεις που συγκεντρώνουν και με βάση το Excel κατασκευάζουν πίνακες με τις συχνότητες των προϊόντων. Τους πίνακες αυτούς τους αξιοποιούν σε κείμενο-μικροέρευνα που αποτυπώνει την όλη έρευνά τους και τα αποτελέσματα. Τέλος, συντάσσουν πόστερ για να παρουσιάσουν ευσύνοπτα τα αποτελέσματα της δουλειάς τους στη σχολική κοινότητα, τα οποία αναρτώνται σε κεντρικά σημεία του σχολικού χώρου.

Πρόκειται για μικροέρευνα, η μορφή της οποίας ενέχει τη μελέτη και την επίλυση ενός πραγματικού προβλήματος. Σε πρώτη φάση, ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει στην ολομέλεια κάποιες αποδείξεις εν είδει αφόρμησης και με βάση αυτές γίνεται συζήτηση, προκειμένου να εξαχθούν επαγωγικά τα ερωτήματα που θα θέλουν να διερευνήσουν οι μαθητές και που θα κρίνουν ότι μπορούν να τα ερευνήσουν βλέποντας μόνο τις αποδείξεις. Στη συνέχεια, και αφού οι μαθητές έχουν διαβάσει ενδεικτικά κείμενα, προκειμένου να εξοικειωθούν με το κειμενικό είδος της μικροέρευνας, αποκωδικοποιούνται στην ολομέλεια τα χαρακτηριστικά του συγκεκριμένου κειμενικού είδους, με βάση τις δραστηριότητες του [πρώτου φύλλου εργασίας](#). Έπειτα, αφού οι ομάδες μελετήσουν, κατηγοριοποιήσουν και καταγράψουν στο Excel τα στοιχεία από το πακέτο αποδείξεων που τους αντιστοιχεί, δημιουργούν ανάλογα γραφήματα, τα οποία ενσωματώνουν και αξιοποιούν στα πορίσματά τους, που αποκρυπτογραφούν τις συνήθειες και το προφίλ του κατόχου/των κατόχων του πακέτου αποδείξεων. Τέλος, δημιουργούν πόστερ με τα σημαντικότερα ευρήματά τους (όπως στα συνέδρια), τα οποία θα αναρτηθούν σε κεντρικά σημεία του σχολείου τους.

Οι μαθητές εστιάζουν σε κείμενα, όπου οι ΤΠΕ παίζουν σημαντικό ρόλο και τα οποία είναι στον πυρήνα του σχολικού γραμματισμού, αυτά που, κακώς ίσως, λέγονται «απαιτητικά κείμενα». Η αξιοποίηση, επομένως, των ΤΠΕ είναι ουσιώδης και αναδεικνύεται η πρόσθετη παιδαγωγική τους αξία, έχοντας σχέση με την επικοινωνία και τα κείμενα. Αναδεικνύονται πολλά στοιχεία κριτικού γραμματισμού σχετικά με το πώς ψάχνουμε, τι βρίσκουμε, πώς επιλέγουμε και γιατί.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Τα σημερινά κοινωνικά, οικονομικά και πολιτισμικά δεδομένα επηρεάζουν τη σχολική πραγματικότητα και την παιδαγωγική, η οποία πρέπει να λάβει υπόψη της τις πολιτισμικές πρακτικές που φέρνουν οι μαθητές στη τάξη, με απώτερο στόχο να τους εξασκεί σε ουσιαστικές καθημερινές δραστηριότητες κατασκευής νοήματος, παραγωγής πολιτισμικής δράσης και στόχευσης των πρακτικών εκείνων που απαιτούνται για την κατασκευή και τη διαπραγμάτευση νέων ειδών ταυτότητας και κοινωνικών σχέσεων (Kalantzis & Cope 2001). Το θεωρητικό πλαίσιο, λοιπόν, των Πολυγραμματισμών έρχεται να ενισχύσει την κατεύθυνση αυτή «χτίζοντας» πάνω σε ζητήματα πολυτροπικότητας των κειμένων, συμπαραγωγής λόγου, τεχνικών κριτικής ανάγνωσης και ανίχνευσης όλων εκείνων των αλλαγών που επισυμβαίνουν σε ένα κειμενικό περιβάλλον προκειμένου να εξυπηρετήσει τον επικοινωνιακό του στόχο. Το συγκεκριμένο, συνεπώς, σενάριο στοχεύει στην ανάδειξη των παραπάνω ζητημάτων με δραστηριότητες και κείμενα που δεν μπορούν να λείπουν από τον πυρήνα του σχολικού λόγου και τα σύγχρονα προγράμματα σπουδών για τη γλωσσική εκπαίδευση (Κουτσογιάννης κ.ά. 2011). Εστιάζει στην έρευνα, στην οργανική αξιοποίηση των ΤΠΕ, στη δουλειά των παιδιών και στη συμπαραγωγή λόγου, όχι μόνο όσον αφορά τον σχεδιασμό και την επανεξέταση των κειμένων, αλλά δίνοντας βαρύτητα στις ιδιαιτερότητες και τα ποικίλα περιβάλλοντα που μπορούν να

χρησιμοποιηθούν. Ειδικότερα, η περίπτωση του Wiki ή των εγγράφων της Google, που επιτρέπουν την εκ του σύνεγγυς και εξ αποστάσεως συμπαραγωγή λόγου, αφήνουν χώρο για την ανίχνευση των αλλαγών, ενσωματώσεων, ταυτοτήτων και αξιοποίησης σχολίων σε ένα κείμενο.

Η εστίαση, βεβαίως, αυτή απαιτεί έναν διαφορετικό σχεδιασμό του σχολικού χρόνου και «μη γραμμικό» προσανατολισμό στο «είναι» της διδασκαλίας. Οι μαθητές υιοθετούν τις αρχές την ενεργητικής μάθησης και δουλεύουν σαν «αρχαιολόγοι» ή «ιστορικοί» που μπορούν, μέσα από τα υλικά κατάλοιπα, να ανασυστήσουν χαρακτηριστικά γνωρίσματα ενός ατόμου ή μιας οικογένειας. Υπάρχει εστίαση σε κείμενα του σχολικού λόγου, όπου οι ΤΠΕ παίζουν σημαντικό ρόλο. Κάθε επέκταση προς αυτή την κατεύθυνση είναι χρήσιμη και θεραπεύει τα προαναφερόμενα, καθώς είναι γνωστό ότι τα παιδιά δυσκολεύονται στις ιδιαιτερότητες του σχολικού λόγου, επομένως και σε κείμενα που ανήκουν στον πυρήνα του σχολικού λόγου, όπως η ερευνητική μικρο-εργασία. Δεν είναι τυχαίο ότι έχει εισαχθεί η ερευνητική εργασία στην Α΄ Λυκείου και προβλέπεται, επίσης, στα [ΑΠΣ και ΔΕΠΠΣ](#) της Νεοελληνικής Γλώσσας.

Επιπλέον, από τη στιγμή που οι αναγνωστικές συνήθειες της νεότερης γενιάς (μαθητές) διαφοροποιούνται από αυτές της παλαιότερης (εκπαιδευτικοί), αυτό το χάσμα πρέπει να γεφυρωθεί εκσυγχρονίζοντας το σχολείο και τις πρακτικές του, αξιοποιώντας δημιουργικά και κριτικά ακόμα και τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης. Αυτά έχουν εισχωρήσει δυναμικά και στην εκπαίδευση τα τελευταία χρόνια, καθώς μπορούν να αναβαθμίσουν την εκπαιδευτική διαδικασία, τη διαδραστικότητα και τον εμπλουτισμό του εκπαιδευτικού υλικού. Στο συγκεκριμένο, λοιπόν, σενάριο γίνεται μια απόπειρα τόσο της παιδαγωγικής αξιοποίησης των δυνατοτήτων των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης (Facebook) όσο και της αξιοποίησής τους ως μέσων πρακτικής γραμματισμού. Μπορεί να αποτελέσει μια ευτυχή συγκυρία το γεγονός ότι οι μαθητές, δουλεύοντας σε πολύ οικεία – γι' αυτούς – περιβάλλοντα μεταφέρουν μέρος των εξωσχολικών πρακτικών γραμματισμού τους στη σχολική αίθουσα και,

συνεπώς, γίνονται πιο δεκτικοί στη μάθηση. Αν ανατρέξουμε σε έρευνες για το συγκεκριμένο θέμα (Κουτσογιάννης 2007), διαπιστώνεται ότι «η εκτός σχολείου κατάκτηση του νέου γραμματισμού από τα παιδιά αποτελεί για αυτά μια ευχάριστη εμπειρία σε αντίθεση με ό,τι γίνεται στο σχολείο. Πρέπει, εδώ, να τονιστεί και κάτι ακόμη σχετικό, αλλά γενικότερο: παιδιά με «χαμηλές» επιδόσεις, μη προνομιούχων περιοχών εκτίθενται σε διδακτικές πρακτικές χαμηλών προσδοκιών από τους εκπαιδευτικούς, με την πεποίθηση ότι δεν τα καταφέρνουν. Και το αντίστροφο συμβαίνει με παιδιά καλών επιδόσεων. Οπότε υπάρχει ισχυρός κίνδυνος η διδασκαλία να αναπαράγει τα ισχύοντα, με συνέπεια το έλλειμμα δημοκρατίας στα σχολεία μας. Άρα, αν χρησιμοποιήσουμε στρατηγικές που ξεκινούν με το τι ισχύει, αλλά ενισχύουν το ευρύτερο και το σύνθετο στη πορεία, τότε ο παραπάνω κίνδυνος θα περιοριστεί σημαντικά.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές να:

- Περιγράφουν και να κατηγοριοποιούν καταναλωτικές συνήθειες, ιδιαίτερα σε εποχή οικονομικής κρίσης.
- Διακρίνουν το «βασικό» από το «τεχνητό» της σύγχρονης καταναλωτικής ζωής.
- Διερευνούν, να αξιολογούν και να αντιπαραβάλλουν ένα σύνολο δεδομένων, ανιχνεύοντας τις σχέσεις που το διέπουν και να διατυπώνουν λογικές υποθέσεις.
- Διερωτηθούν για τις δικές τους καταναλωτικές και διατροφικές συνήθειες.
- Να αναλογιστούν την πηγή/τις πηγές των προσωπικών τους συνηθειών.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να κατανοήσουν τον ρόλο των λεξικογραμματικών επιλογών στη συγκρότηση

του συγκεκριμένου κειμενικού είδους της μικροέρευνας και του πόστερ.

- Να διερευνήσουν τον ρόλο της παραγράφου και των διαρθρωτικών λέξεων ως προς την επίτευξη της συνοχής και της συνεκτικότητας στη δόμηση του κειμενικού είδους της μικροέρευνας.
- Να αναλύσουν τον ρόλο της πολυτροπικότητας στο συγκεκριμένο κειμενικό είδος και να αποκωδικοποιήσουν πώς ο κάθε σημειωτικός πόρος μεθοδεύει την προσέλκυση του ενδιαφέροντος του δέκτη.
- Να εστιάσουν στο κοινωνικό και επικοινωνιακό περιεχόμενο των κειμένων που πρέπει να γράψουν.

Γραμματισμοί

Γλωσσικός – Κλασικός γραμματισμός

Οι μαθητές εξοικειώνονται με:

- Τον τρόπο συγκρότησης του κειμενικού τύπου της μικροέρευνας μέσα από κείμενα με μεθοδολογικά εργαλεία και πορίσματα ερευνών.
- Τον τρόπο με τον οποίο ενσωματώνονται πληροφορίες από άλλα κείμενα σε ερευνητικές εργασίες.

Νέοι γραμματισμοί

Επιδιώκεται να ασκηθούν οι μαθητές:

- Στη συνεργατική παραγωγή λόγου εκμεταλλευόμενοι τις δυνατότητες των εγγράφων και των υπολογιστικών φύλλων της Google. Μέσω αυτών οι χρήστες τους εξοικειώνονται με τη ρευστότητα του ηλεκτρονικού κειμένου, τη σύγχρονη και την α-σύγχρονη επικοινωνία, τη διαμοίραση υλικού, την κριτική, την από κοινού παρουσίαση.
- Στην κατανόηση και παραγωγή πολυτροπικών κειμένων με την αποκωδικοποίηση των μηνυμάτων που προέρχονται από εικόνες και βίντεο (οπτικός γραμματισμός) και τον συνδυασμό εικόνας και κειμένου (πολυτροπικός γραμματισμός).

Κριτικός γραμματισμός

Σε ένα βαθμό υπηρετείται ο κριτικός γραμματισμός με βάση:

- Τον τρόπο με τον οποίο αποδομούνται και αξιοποιούνται οι κοινωνικές πρακτικές των – προς μελέτη – κειμένων και του τελικού προϊόντος που καλούνται να κατασκευάσουν οι μαθητές.
- Την αποτύπωση οπτικών θέασης του κόσμου που φανερώνει το συγκεκριμένο εγχείρημα, με αποτέλεσμα οι γλωσσικές επιλογές να υποδηλώνουν, με μια ευρύτερη έννοια, πολιτικές επιλογές.
- Τις ταυτότητες που κατασκευάζονται μέσα από τις έρευνες.
- Την εστιασμένη έρευνα και τον τρόπο επιλογής εκείνων των πληροφοριών που ανταποκρίνονται στα ζητούμενα.

Διδακτικές πρακτικές

Οι μαθητές επιδιώκεται:

- Να προσπελάσουν τις φάσεις συγκρότησης, επεξεργασίας, παραγωγής και παρουσίασης μιας ερευνητικής εργασίας.
- Να αποκτήσουν δεξιότητες επίλυσης προβληματικών καταστάσεων, με συλλογική λήψη αποφάσεων.
- Απεικονίσουν σχεδιαγραμματικά σε νοητικό χάρτη τα βασικά συμπεράσματα για το κειμενικό είδος της μικροέρευνας και τις ιδιαιτερότητες μιας ερευνητικής εργασίας, μέσα από τις αντίστοιχες πρακτικές που πηγάζουν από εργαλεία του δεύτερου ιστού (Web 2.0).

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφορμή για τη σύνταξη του συγκεκριμένου σεναρίου αποτέλεσε από τη μία η σύνδεση του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας με γεγονότα που συναντούν οι

μαθητές στην καθημερινότητά τους και από την άλλη η ανάγκη να αναδειχθεί η πρόσθετη παιδαγωγική αξία των ΤΠΕ μέσα από τη μελέτη και την επίλυση ενός πραγματικού ζητήματος με χαρακτηριστικά μικροέρευνας. Τέλος, αφορμή αποτέλεσε και η ανάγκη δημιουργίας μιας δέσμης δραστηριοτήτων που αντιμετωπίζουν πιο δημιουργικά, κριτικά και συνδυαστικά την ύλη με χαρακτηριστικά πρότζεκτ, ενεργητικής μάθησης και της οργανικής συνδρομής των ΤΠΕ, μέσα από μια διαθεματική ματιά.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το συγκεκριμένο σενάριο έχει σημεία αναφοράς στο προτεινόμενο πλαίσιο για το [Πρόγραμμα Σπουδών της Α΄ Λυκείου για τη Νεοελληνική Γλώσσα](#) και τη θεματική «Το κείμενο: η δομή, τα χαρακτηριστικά του και η ποικιλότητά του». Σε αυτή τη θεματική ως ένας από τους κύριους στόχους θεωρείται η έμφαση στην ερευνητική εργασία και στις διαφορετικές μορφές που παίρνει η αφήγηση, η περιγραφή και η επιχειρηματολογία ανάλογα με το κειμενικό είδος. Ενδεικτικά συναντώνται:

- Η περιγραφή και η αφήγηση ως κειμενικοί τύποι που ενυπάρχουν σε πολλά και διαφορετικά κειμενικά είδη.
- Η ερευνητική εργασία ως κειμενικό είδος: τα είδη (μικρής έκτασης βιβλίο, παρουσίαση ποσοτικών – ποιοτικών δεδομένων) και οι ιδιαιτερότητές τους.
- Η οπτική θέασης του κόσμου, γι' αυτό οι γλωσσικές επιλογές υποδηλώνουν, με μια ευρύτερη έννοια, πολιτικές επιλογές.
- Η διερεύνηση του ρόλου της πολυτροπικότητας στο νόημα ενός κειμένου καθώς και οι ιδιαιτερότητες μιας ερευνητικής εργασίας σε τρεις διαφορετικές μορφές.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο συγκεκριμένο σενάριο οι ΤΠΕ διαδραματίζουν οργανικό ρόλο και συνεισφέρουν τόσο ως μέσα πρακτικής γραμματισμού όσο και ως παιδαγωγικά μέσα. Συγκεκριμένα, υπηρετούν τις ανάγκες συγκέντρωσης, καταγραφής και κατηγοριοποίησης του υλικού των μαθητών. Οπτικοποιούν, με ραβδογράμματα, το

υλικό αυτό και σε συνδυασμό με τα πολυτροπικά κείμενα που θα προσπελάσουν οι μαθητές καταλήγουν, με μεγαλύτερη ευκολία, στην παραγωγή της μικροέρευνάς τους και στην καταγραφή των αλληλοσχετίσεων που προκύπτουν συνδυαστικά από τα δεδομένα τους και τις υποθέσεις εργασίας που κάνουν. Η χρήση των ΤΠΕ ως μέσων πρακτικής γραμματισμού αναδεικνύει την ιδιαιτερότητά τους κατά την επεξεργασία, παραγωγή και πρόσληψη λόγου μέσα από τα χαρακτηριστικά που αυτές προσφέρουν στον μαθητή (πολυτροπικά-πολυμεσικά κείμενα, διαδικτυακές πηγές), ενώ εξοικειώνονται με τον δυναμικό χαρακτήρα της γραφής (Κουτσογιάννης 1998).

Παράλληλα, τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (Facebook) αποτελούν το ψηφιακό περιβάλλον δραστηριοποίησης των μαθητών, με συνέπεια η τάξη να μετατρέπεται σε μια αντίστοιχη ψηφιακή κοινότητα μελών που μελετούν, παράγουν, αναρτούν, σχολιάζουν και γενικότερα αλληλεπιδρούν. Η χρήση, επίσης, των δυνατοτήτων του Google Drive επεκτείνει τον «διδασκτικό χρόνο» και εκτός τάξης, προωθεί τη συνεργασία και αναδεικνύει τη ρευστότητα του κειμένου και τη συμβολή του κάθε μέλους της ομάδας ξεχωριστά.

Τέλος, οι μαθητές εστιάζουν σε κείμενα, όπου οι ΤΠΕ παίζουν σημαντικό ρόλο και τα οποία είναι στον πυρήνα του σχολικού γραμματισμού, με αποτέλεσμα την ουσιαστική τους συνδρομή στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Κείμενα

- *Ημερησία* (12/01/2013), [Η κρίση άλλαξε τις καταναλωτικές συνήθειες των Ελλήνων](#), του Γ. Μανέττα.
- ΕΘΝΟΣ.gr, [Οι Έλληνες και τα σούπερ μάρκετ](#), των Θ. Αντωνίου, Θ. Μελίδου & Χ. Νικόπουλο.
- agelioforos.gr (15/03/2013), [Όσπρια, ρύζι και πατάτες καταναλώνουν οι Έλληνες λόγω κρίσης](#).
- MATRIX24 (26/03/2014), [Στο κυνήγι των ...προσφορών οι Έλληνες καταναλωτές](#).

- EURO2day (26/03/2014), [Έρευνα: Ο δεκάλογος του Έλληνα καταναλωτή](#), της Α. Γκίτση.
- Reporter.gr (14/04/2014), [Σωσίβιο στα φθηνά προϊόντα βρήκαν οι Έλληνες καταναλωτές](#), της Δ. Καραγιαννοπούλου.
- Μπαλτάς, Γ. [Η έρευνα του εργαστηρίου μάρκετινγκ για την καταναλωτική συμπεριφορά](#).

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

2 ΜΑΡΤΙΟΥ 2015

1η φάση (αίθουσα υπολογιστών με προβολικό, 1 ώρα): ενημέρωση για το σενάριο και ιδεοθύελλα-συζήτηση

Χώρισα το τμήμα σε έξι (6) ομάδες των τριών (3) μαθητών και μία (1) από τέσσερεις (4) μαθητές (σύνολο 7 ομάδες), με βάση τις φιλικές τους σχέσεις και τις προτιμήσεις τους, ώστε να διευκολύνω τη συνεργασία. Οι ομάδες κάθισαν μπροστά στους σταθμούς εργασίας. Στη συνέχεια δημιούργησα την ομάδα στο FACEBOOK. Περιέγραψα αδρομερώς το σενάριο και παρουσίασα, με τη βοήθεια του προβολικού, τις ήδη σκαναρισμένες αποδείξεις από το προσωπικό μου ταμείο (επεσήμανα παραπλανητικά ότι οι αποδείξεις δεν ήταν δικές μου). Έγινε συζήτηση στην ολομέλεια και προέκυψαν πολύ ενδιαφέροντα συμπεράσματα στη σωστή κατεύθυνση: τα παιδιά περιέγραψαν το προφίλ του καταναλωτή με μεγάλη επιτυχία, όπως εύκολα μπορούσα να διαπιστώσω, καθώς οι αποδείξεις ήταν δικές μου. Απέφυγα να θέσω πολύ συγκεκριμένα ερωτήματα διερεύνησης, αφήνοντας τους μαθητές να θέσουν δικά τους παρατηρώντας τις αποδείξεις. Τέλος, περιέγραψα πιο καθαρά τα στάδια του σεναρίου και προσδιόρισα τους στόχους της προσπάθειας. Επίσης, ζήτησα από τους μαθητές να μου φέρνουν αποδείξεις ενός μήνα ώστε να τις συγκεντρώσω και να τις επεξεργαστώ (μέτρηση, ταξινόμηση, διανομή), ώστε να προχωρήσει το σενάριο.

9 ΜΑΡΤΙΟΥ 2015 (2 ώρες)

1η φάση (αίθουσα υπολογιστών με προβολικό, 1^η ώρα)

Ένας μαθητής της κάθε ομάδας ανέλαβε να μπει στον λογαριασμό του στο Facebook, στην κλειστή ομάδα που έχει δημιουργηθεί. «Κατέβασαν» το [πρώτο φύλλο εργασίας](#), το μελέτησαν και στη συνέχεια «άνοιξαν» τους υπερδεσμούς με τα [κείμενα](#) που τους προτείνονται για να τα προσπελάσουν και να συζητήσουν πιο αποτελεσματικά στην ολομέλεια για τα χαρακτηριστικά του κειμενικού είδους της μικροέρευνας.

2η φάση (αίθουσα υπολογιστών προβολικό, 1 ώρα): Διερεύνηση και αποκωδικοποίηση του κειμενικού είδους της μικροέρευνας στην ολομέλεια

Η έναρξη της δεύτερης ώρας βρίσκει τις ομάδες να συνεχίζουν για μικρό ακόμα χρονικό διάστημα την ανάγνωση των δοθέντων κειμένων. Εγώ συνεργάζομαι με τις ομάδες λύνοντας απορίες και δίνοντας διευκρινίσεις. Ζήτησα να καταγράψουν τις απαντήσεις σε φύλλο Επεξεργασίας κειμένου.

Οι μαθητές, μέσα από τα συγκεκριμένα κείμενα, προσπάθησαν να εξοικειωθούν με το κειμενικό είδος της έρευνας και των πορισμάτων που προκύπτουν από την επεξεργασία των δεδομένων της. Παρατήρησαν και συζήτησαν τον τρόπο που δομείται η σύνταξη (παραγραφοποίηση, διαρθρωτικές λέξεις, ανάλυση γραφημάτων), τον τρόπο με τον οποίο οργανώνονται τα στοιχεία, οι λεπτομέρειες και η πορεία της περιγραφής των πορισμάτων. Ασχολήθηκαν με την ποικιλία των σημειωτικών πόρων (κείμενο, εικόνα, βίντεο) και τον τρόπο που αυτοί μεθοδεύουν την προσέλκυση του ενδιαφέροντος του δέκτη. Προσπάθησαν να διαπιστώσουν τι προσφέρει ο κάθε πόρος στην περιγραφή των πορισμάτων και πως συλλειτουργούν κείμενο και εικόνα αναφορικά με τον ρόλο του κάθε στοιχείου στην κατασκευή του μηνύματος. Προσωπικά με ενδιέφερε να εντοπίσουν οι μαθητές τη **δομή** του κειμενικού είδους της μικροέρευνας και τη θέση και λειτουργία των σημειωτικών

πόρων (και λιγότερο, ας πούμε, τις διαρθρωτικές λέξεις, χωρίς όμως να τις παραγνωρίζω). Εστίασα λοιπόν την καθοδήγησή μου προς αυτή την κατεύθυνση.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ: Αν και το Φύλλο Εργασίας ήταν σαφές, πολύ συχνά οι μαθητές ζητούσαν διευκρινίσεις τι ακριβώς θα κάνουν. Συχνά έπρεπε να διακοπεί η μελέτη και να δοθούν εξηγήσεις στην ολομέλεια για το στόχο και τον τρόπο έρευνας. Επίσης, μερικές ομάδες ολοκλήρωσαν το Φύλλο Εργασίας, άλλες όχι.

Πριν ολοκληρωθεί το δίωρο υπενθύμισα στην ολομέλεια την ανάγκη να βρουν οι μαθητές από τον ευρύτερο οικογενειακό ή φιλικό τους κύκλο πακέτα αποδείξεων καταναλωτικών αγαθών και υπηρεσιών (σούπερ μάρκετ, ρούχα, σέρβις αυτοκινήτων κτλ) διάρκειας τουλάχιστον ενός μήνα. Προσωπικά επέτρεψα να φέρουν αποδείξεις και από τις οικογένειές τους, μεριμνώντας ο ίδιος για την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Υπενθυμίσεις για τις αποδείξεις έκανα συνεχώς και από τη σελίδα της ομάδας στο Facebook.

16 ΜΑΡΤΙΟΥ 2015 (2 ώρες)

3η φάση (αίθουσα υπολογιστών με προβολικό, 1 ώρα) (Facebook): δράσεις εξειδίκευσης και εσωτερικής οργάνωσης της ομάδας (προτείνεται να είναι η δεύτερη ώρα του δίωρου της Νεοελληνικής Γλώσσας)

Ολοκληρώθηκε η συμπλήρωση του Φύλλου Εργασίας, έγινε συζήτηση με κεντρικό θέμα την ΟΡΓΑΝΩΣΗ της «μικροέρευνας» ως είδους κειμένου. Προσδιορίστηκε η δομή (τίτλος, εισαγωγή, ταυτότητα έρευνας, τεκμήρια – δεδομένα έρευνας ένα προς ένα και ανάλυσή τους, γενικά συμπεράσματα –επίλογος) και αποθηκεύτηκε το σχετικό αρχείο επεξεργασίας κειμένου (word) κάθε ομάδας, ώστε να αξιοποιηθεί σε επόμενη φάση του σεναρίου.

Διένειμα τις συγκεντρωμένες αποδείξεις. Η συγκέντρωση και το «ισότιμο» μοίρασμα των αποδείξεων αποτελεί πρόβλημα. Άλλοι μαθητές έφεραν πολλές, άλλοι αρκετές, άλλοι πολύ λίγες. Επίσης σε κάποιες περιπτώσεις έλειπαν αποδείξεις σε βασικά αγαθά (τρόφιμα). Έβαλα σε 7 αριθμημένους φακέλους (όσες και οι ομάδες)

αποδείξεις, χωρίς να φαίνεται από ποιον μαθητή προέρχεται. Φρόντισα να δώσω σε κάθε ομάδα αποδείξεις από μαθητή/ μαθητές που δεν ανήκαν στην ομάδα. Σε ορισμένες ομάδες (τις πιο «δυνατές») έδωσα περισσότερες αποδείξεις και από μία οικογένεια. Σε άλλες – τυχαία – έδωσα αποδείξεις από μία, δύο ή και τρεις οικογένειες, ζητώντας να τις θεωρήσουν ως ενιαίο σύνολο. Σε μία ομάδα που βρέθηκε να έχει αποδείξεις μόνο από καθαριστικά προϊόντα, ζήτησα να θεωρήσει ότι η έρευνά που θα έκανε προέρχεται από σχετική εταιρεία που διερευνά τις προτιμήσεις του αγοραστικού κοινού, για να βελτιώσει τις πωλήσεις της.

2^η ώρα

Οι μαθητές στους σταθμούς εργασίας άνοιξαν το Facebook και «κατέβασαν» το [δεύτερο φύλλο εργασίας](#). Αφού εξέτασαν τις αποδείξεις για λίγη ώρα, συζήτησαν μεταξύ τους προκειμένου να αποφασίσουν τον τρόπο με τον οποίο θα κατηγοριοποιήσουν τα στοιχεία των αποδείξεων. Τόνισα ότι η κατηγοριοποίηση δε χρειάζεται να είναι τόσο αναλυτική. Υπέδειξα εποπτεύοντας διακριτικά τις συζητήσεις των ομάδων να ενσωματώσουν αποδείξεις σε γενικές κατηγορίες, που θα σκεφθούν οι ίδιες, πέρα από αυτές που ενδεικτικά προτείνονται στο φύλλο εργασίας (π.χ μετακινήσεις, ένδυση-υπόδυση, διατροφή, επικοινωνία, υγειονομική περίθαλψη, διασκέδαση-ψυχαγωγία, είδη καθαριότητας). Στη συνέχεια αποφάσισαν για την εσωτερική κατανομή των εργασιών, όπως για το ποιο μέλος της ομάδας θα αναλάβει να καταγράψει τα δεδομένα στη βδομάδα που θα μεσολαβήσει, ποιος θα περιγράψει απλά τις τιμές και ποιος θα μορφοποιήσει κατάλληλα το κείμενο.

Κατά την επεξεργασία των δεδομένων στα λογιστικά φύλλα (excel), πολλοί μαθητές δεν μπορούσαν να θυμηθούν πώς εκτελούνται οι πράξεις/συναρτήσεις και πώς διαμορφώνονται τα ραβδογράμματα. Εκτός από τη δική μου βοήθεια, οι ομάδες συνεργάστηκαν μεταξύ τους. Στο τέλος του μαθήματος, οι εργασίες είχαν προχωρήσει αρκετά. Πρότεινα, εναλλακτικά, να «βρεθούν» διαδικτυακά (π.χ μέσω Skype) ή και σε φυσικό χώρο, προκειμένου να κάνουν από κοινού τη συγκεκριμένη δουλειά. Στο τέλος της ώρας, ανακοίνωσα πως στην επόμενη συνάντηση – στην

ποία θα έλειπα λόγω σχολικών υποχρεώσεων – οι ομάδες θα πρέπει να έχουν έτοιμη την κατηγοριοποίηση, τα αντίστοιχα διαγράμματα και την περιγραφική απόδοση των τιμών που έχουν βρει, προκειμένου στην επόμενη φάση να ασχοληθούν με την ερμηνεία και την ανάλυση των δεδομένων. Μέχρι και αυτή τη χρονική στιγμή οι ενέργειες καθηγητή και μαθητών αντιστοιχούν στις τρεις πρώτες φάσεις του [προγραμματισμού των ερευνητικών εργασιών](#) (ΥΠΕΘ 2011).

23 ΜΑΡΤΙΟΥ 2015

Εγώ έλειπα από το σχολείο ως αρχηγός σε πολυήμερη εκδρομή.

1^η ώρα: Με τη συνεργασία της καθηγήτριας του σχολείου που διδάσκει πληροφορική ολοκληρώθηκαν οι πίνακες με τα Λογιστικά Φύλλα και τα διαγράμματα.

2^η ώρα: ΕΚΤΟΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ. Δόθηκε ως ατομική εργασία θέμα από την Τράπεζα Θεμάτων σχετικό με τις ομαδικές εργασίες και την ανάπτυξη του διαλόγου μεταξύ των μαθητών. Θεώρησα ότι θα ταίριαζε με την εμπειρία τους από την εφαρμογή του σεναρίου. Παρέλαβα τις απαντήσεις με την επιστροφή μου.

30 ΜΑΡΤΙΟΥ 2015

4η φάση (αίθουσα υπολογιστών προβολικό, 2 ώρες) (Facebook): δράσεις ομάδων για επεξεργασία δεδομένων και διατύπωση συμπερασμάτων

Αφού «κατέβασαν» το [τρίτο φύλλο εργασίας](#) από το Facebook, θυμήθηκαν τα αντίστοιχα κείμενα του [πρώτου φύλλου εργασίας](#). Τα μέλη των ομάδων κλήθηκαν, σε αυτό το δίωρο, να συνδιαμορφώσουν την ανάλυση των δεδομένων τους, ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του κειμενικού είδους της μικροέρευνας. Πρόκειται για την πιο επικοινωνιακή και απαιτητική φάση του σεναρίου: οι μαθητές συσχέτισαν και ανέλυσαν τα δεδομένα, τους πίνακες και τα διαγράμματα που είχαν δημιουργήσει. Ζήτησα να συνδέσουν τα τμήματα του κειμένου τους με διαρθρωτικές λέξεις (τους παρέπεμπα στα σχετικά κείμενα μικροέρευνας που είχαν μελετήσει) και να φροντίζουν να δίνουν την ανάλυσή τους κάτω από το αντίστοιχο, κάθε φορά,

διάγραμμα. Τόνιζα, πηγαίνοντας από σταθμό σε σταθμό ή καλώντας σε ολομέλεια, την ανάγκη να συνδυάσουν την περιγραφή (βάσει των δεδομένων-αποδείξεων) με την επιχειρηματολογία (συμπεράσματα). Υπενθύμιζα στους μαθητές τη συμβολή των πολλών σημειωτικών συστημάτων: εικόνες, πίνακες, ραβδογράμματα, λεζάντες κλπ. Οι περισσότερες ομάδες πλησίασαν την ολοκλήρωση της σύνθεσης του κειμένου και ανέβασαν την εργασία τους στο Facebook

Ζήτησα κατά τις διακοπές του Πάσχα να ολοκληρώσουν τη σύνθεση του οριστικού κειμένου και να το αναρτήσουν στη σελίδα της ομάδας. Εκεί, όπως κάθε φορά, μπορούσε κάθε ομάδα να βλέπει πώς δούλεψαν οι άλλες εμπλουτίζοντας ή βελτιώνοντας τη «μικροέρευνα».

20 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2015

ΤΕΛΙΚΗ ΦΑΣΗ: αίθουσα υπολογιστών με προβολικό, 2 ώρες.

Παρουσιάστηκαν μία μία οι εργασίες στο προβολικό, συζητήθηκαν και διορθώθηκαν – βελτιώθηκαν «επί τόπου». Ως κεντρικό σημείο αναφοράς στη συζήτηση–βελτίωση ορίστηκε η δόμηση του κειμένου της μικροέρευνας. Κατά την παρουσίαση οι μαθητές που παρακολουθούσαν σχολίαζαν τις επιλογές που έκανε η ομάδα που είχε συγγράψει την μικροέρευνα που παρουσιαζόταν εκείνη τη στιγμή και τις σχολίαζαν. Η ίδια η ομάδα αιτιολογούσε και εξηγούσε τις επιλογές αυτές. Για παράδειγμα, σχολιάζονταν ο τίτλος (ακρίβεια, σαφήνεια, δηλωτικός–συνδηλωτικός, κλπ), η θέση των εικόνων και των διαγραμμάτων, ο τρόπος παρουσίασης των συμπερασμάτων. Οι μαθητές λειτουργούσαν ως συγγραφείς όταν παρουσίαζαν και ως αναγνώστες όταν παρακολουθούσαν τις υπόλοιπες παρουσιάσεις.

ΕΠΟΜΕΝΕΣ ΦΑΣΕΙΣ: Από τη εφαρμογή του σεναρίου δεν υλοποιήθηκε η 5^η φάση (δημιουργία Πόστερ), κυρίως λόγω ελλείψεως σχολικού χρόνου.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1ο φύλλο εργασίας (κοινό για όλες τις ομάδες):

Να μελετήσετε τα κείμενα που σας δίνονται, προκειμένου να εξοικειωθείτε με το κειμενικό είδος της έρευνας και των πορισμάτων που προκύπτουν από την επεξεργασία των δεδομένων της. Κατά τη διάρκεια της μελέτης τους να δώσετε προσοχή στον τρόπο με τον οποίο δομείται η σύνταξή τους (παραγραφοποίηση, διαρθρωτικές λέξεις, ανάλυση γραφημάτων):

- Ημερησία (12/01/2013), [Η κρίση άλλαξε τις καταναλωτικές συνήθειες των Ελλήνων](#), του Γ. Μανέττα.
 - ΕΘΝΟΣ.gr, [Οι Έλληνες και τα σούπερ μάρκετ](#), των Θ. Αντωνίου, Θ. Μελίδου & Χ. Νικόπουλο.
 - agelioforos.gr (15/03/2013), [Όσπρια, ρύζι και πατάτες καταναλώνουν οι Έλληνες λόγω κρίσης](#).
 - MATRIX24 (26/03/2014), [Στο κυνήγι των ...προσφορών οι Έλληνες καταναλωτές](#).
 - EURO2day (26/03/2014), [Έρευνα: Ο δεκάλογος του Έλληνα καταναλωτή](#), της Α. Γκίτση.
 - Reporter.gr (14/04/2014), [Σωσίβιο στα φθηνά προϊόντα βρήκαν οι Έλληνες καταναλωτές](#), της Δ. Καραγιαννοπούλου.
 - Μπαλτάς, Γ. [Η έρευνα του εργαστηρίου μάρκετινγκ για την καταναλωτική συμπεριφορά](#).
1. Με ποιον τρόπο οργανώνονται τα στοιχεία, οι λεπτομέρειες και η πορεία της περιγραφής των πορισμάτων; Ακολουθείται κάποια συγκεκριμένη σειρά; (Θυμηθείτε την πορεία του λόγου στους συλλογισμούς).
 2. Με ποιον τρόπο οι σημειωτικοί πόροι (κείμενο, εικόνα, βίντεο) μεθοδεύουν την προσέλκυση του ενδιαφέροντος του δέκτη; Τι προσφέρει ο κάθε πόρος στην

περιγραφή των πορισμάτων; Πώς συλλειτουργούν κείμενο και εικόνα αναφορικά με τον ρόλο του κάθε στοιχείου στην κατασκευή του μηνύματος;

2ο φύλλο εργασίας (κοινό για όλες τις ομάδες):

- Έχετε στη διάθεσή σας ένα πακέτο αποδείξεων διάρκειας X μηνών από ένα νοικοκυριό: χρησιμοποιώντας το πρόγραμμα Excel να κατηγοριοποιήσετε και να καταχωρίσετε σε πίνακες τα δεδομένα που προκύπτουν από αυτές τις αποδείξεις [π.χ τρόφιμα και τι είδους είναι αυτά (ζυμαρικά, κρέας, δημητριακά, σάλτσες, φρούτα κτλ), ποτά (ανθρακούχα, νερό, αλκοολούχα), είδη καθαριότητας, είδη ένδυσης, έξοδα μετακινήσεων, κτλ].
- Αφού ολοκληρώσετε την καταχώριση και κατηγοριοποίηση των δεδομένων που προκύπτουν από τις αποδείξεις που έχετε στη διάθεσή σας, αποτυπώστε με σχήματα (πίτες και ραβδογράμματα) στο Excel τα ευρήματά σας καταγράφοντας, σε αυτή τη φάση, απλά τα ποσοστά, σύμφωνα και με όσα έχετε δει στα κείμενα του πρώτου φύλλου εργασίας.
- Να αναλάβει το κάθε μέλος χωριστά διακριτούς ρόλους σχετικά με τις ακόλουθες αποστολές: **α.** καταχώριση δεδομένων, **β.** ποσοστιαία περιγραφή δεδομένων, **γ.** κατάλληλη μορφοποίηση κειμένου, προκειμένου στη συνέχεια να ακολουθήσει η ανάλυση δεδομένων και η εξαγωγή συμπερασμάτων (οι εργασίες αυτές θα γίνουν στο σπίτι και, πάντα, με συνεννόηση των μελών της κάθε ομάδας).

3ο φύλλο εργασίας (κοινό για όλες τις ομάδες):

Με βάση τα προηγούμενα ευρήματα της έρευνάς σας και τη δουλειά που επιτελέσατε στο μεσοδιάστημα, ήρθε η ώρα να εμπλουτίσετε το κείμενό σας προσπαθώντας, μέσα από τα γραφήματα και την περιγραφή των τιμών που δημιουργήσατε, να εξαγάγετε τα συμπεράσματά σας. Ενδεικτικά –και πάντα σε σχέση με το πού θέλετε να δώσετε έμφαση εσείς- θα μπορούσατε να προσανατολιστείτε σε τομείς όπως:

- Ποια κατηγορία είναι αυτή που καταλαμβάνει το μεγαλύτερο κομμάτι εξόδων; Τι δηλώνει αυτό;
- Ποιες είναι οι κυρίαρχες διατροφικές και καταναλωτικές συνήθειες του ατόμου/των ατόμων που είχαν το συγκεκριμένο πακέτο αποδείξεων;
- Ποια η κοινωνική τους θέση και οικονομική τους δυνατότητα και γιατί;
- Πιστεύετε ότι πρόκειται για ένα άτομο ή περισσότερα; Αν είναι περισσότερα ποια πιστεύετε ότι είναι η σύνθεση της συγκεκριμένης οικογένειας και γιατί;
- Σε τι ποσοστό τα προϊόντα που αγοράστηκαν βρίσκονται σε προσφορά/έκπτωση; Γιατί συμβαίνει αυτό;
- Τι ποσοστό των προϊόντων που αγοράστηκαν είναι τρόφιμα βασικά για τη διατροφή, τι ποσοστό είναι γλυκά ή αναψυκτικά ή μη αναγκαία προϊόντα; Ποια από αυτά θεωρούνται υγιεινά;
- Πόσα προϊόντα είναι επώνυμης ετικέτας και πόσα όχι; Πόσα είναι ελληνικής παρασκευής; Τι συνήθειες απορρέουν από τις αγορές;

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το συγκεκριμένο σενάριο ενέχει βασικά χαρακτηριστικά του σχεδίου εργασίας και θα μπορούσε να αποτελέσει πρόταση για πολιτιστικό πρόγραμμα ή πρότζεκτ τετράμηνης διάρκειας με τις κατάλληλες τροποποιήσεις και προσθαφαιρέσεις. Θα μπορούσε, για παράδειγμα, να συνδυαστεί ποσοτική και ποιοτική έρευνα με ερωτηματολόγια και συνεντεύξεις γύρω από την καταναλωτική συμπεριφορά της ελληνικής οικογένειας σε εποχή οικονομικής κρίσης ή και σύγκρισης (με βάση τις αποδείξεις περασμένων ετών) της σύγχρονης καταναλωτικής συμπεριφοράς σε σχέση με αυτή που υπήρχε πριν από οκτώ χρόνια. Επίσης, θα είχε ενδιαφέρον η έρευνα να συσχετιστεί με κοινωνικά στοιχεία (π.χ. μήπως οικογένειες προνομιούχων στρωμάτων με γονείς ανώτατης εκπαίδευσης προτιμούν άλλο είδος προϊόντων, π.χ. βιολογικά προϊόντα). Επίσης, ως προς το τελικό προϊόν, θα είχε ενδιαφέρον να υπάρξει από τη μία σύνταξη ενημερωτικού φυλλαδίου και από την άλλη πόστερ, προκειμένου να συγκριθούν τα δύο κείμενα ως προς τις ιδιαιτερότητές τους.

Παράλληλα, θα μπορούσαν να διερευνηθούν μια σειρά από κρίσιμα ζητήματα που προάγουν τον κριτικό γραμματισμό των εφήβων όπως: αν προτιμούνται επώνυμα προϊόντα που διαφημίζονται και τι είδους διαφημίσεις είναι αυτές που προωθούν τα πιο συχνόχρηστα προϊόντα. Να ανιχνεύσουν τις συσκευασίες, την περιγραφή, τα χρώματα, τη θέση του ραφιού που μπαίνουν τα προϊόντα αυτά. Να πάρουν οι μαθητές συνέντευξη από τον υπεύθυνο του καταστήματος για τον τρόπο με τον οποίο διευθύνεται ένα σούπερ μάρκετ και τοποθετούνται τα προϊόντα. Ποια είναι η οπτική που επιβάλλουν στον καταναλωτή ένα προϊόν και η διαφήμισή του και η διακίνησή του; Τι υποκείμενα κατασκευάζει; Πώς αποφεύγεται ο λογικός έλεγχος και υπερνικά η επιθυμία για αγορά και κατανάλωση; Με ποιους σημειωτικούς πόρους επιχειρείται αυτό;

Μια καλή ιδέα, επίσης, είναι να καταγράψουν τη σύνθεση των πιο συχνόχρηστων προϊόντων. Για την ανάγνωση των ετικετών και την αποκωδικοποίησή

τους θα αναγκαστούν να ψάξουν αρκετά στο διαδίκτυο.

Ο οποιοσδήποτε σχεδιασμός θα μπορεί να γίνει από δύο ή τρεις συναδέλφους, προκειμένου να έχει μεγαλύτερη έκταση αλλά και να κατανεμηθούν οι εργασίες ανά σχολείο/συνάδελφο. Η κοινή παρουσίαση σε κοινή εκδήλωση (μέσω Skype) θα είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Τέλος, υπάρχει η δυνατότητα, σε περίπτωση πίεσης χρόνου, να πραγματοποιηθεί το σενάριο σε πέντε (5) διδακτικές ώρες, αν παραλειφθεί η τελευταία φάση του.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Συμφωνώ με τον δημιουργό του σεναρίου ότι: «Το συγκεκριμένο σενάριο απαιτεί προσεκτικό σχεδιασμό, προετοιμασία και προσεκτική διαχείριση των προσωπικών δεδομένων (ο λόγος για τις αποδείξεις που θα πρέπει να συγκεντρωθούν). Είναι, όμως, εφικτό μαθητές και εκπαιδευτικός να κερδίσουν πολλά από αυτή την απόπειρα που συνδυάζει πρωτοτυπία, έρευνα, σύγχρονα κειμενικά είδη και οργανική ένταξη των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Φυσικά και η έρευνα αυτή είναι πολύ μικρής έκτασης και όχι ενδεικτική για το τι επικρατεί στις ελληνικές οικογένειες. Μένει, όμως, η προσπάθεια και η ενασχόληση των παιδιών με όλα όσα περιγράφονται στο σενάριο αυτό. Επίσης, λόγω χρονικών ορίων, δε δίνεται πολύ μεγάλη βαρύτητα σε όλα τα στάδια που προβλέπονται σε μια ερευνητική εργασία (π.χ η μελέτη της βιβλιογραφίας και κείμενα σχετικά που θα πρέπει να αναζητήσουν για να υποστηρίξουν την έρευνά τους, αφού τους δίνονται έτοιμα).»

Επίσης, θεωρώ ότι πρόκειται για ένα πολύ καλά δομημένο σενάριο, που επιτρέπει σε διδάσκοντα και μαθητές να προχωρήσουν μεθοδικά, με βήματα πολύ καθαρά, και να μάθουν στην πράξη, μελετώντας και συνθέτοντας, τα χαρακτηριστικά ενός πολύ συχνού και «χρήσιμου» είδους κειμένου, εύχρηστου εκτός (ΜΜΕ) και

εντός (Ερευνητική Εργασία) σχολείου. Εντοπίζω μόνο μία δυσκολία: τη συγκέντρωση και διανομή των αποδείξεων. Ίσως αν το υλικό προς επεξεργασία και ανάλυση (έρευνα) ήταν ένα ανώνυμο ερωτηματολόγιο που θα συγκροτούσαν τα παιδιά και θα διένειμαν σε διάφορα τμήματα του σχολείου, να έλυνε το πρόβλημα αυτό εν μέρει. Η συμμετοχή και η συνεργασία των παιδιών ήταν υποδειγματική σε κάθε φάση εφαρμογής του σεναρίου.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Kalantzis, M. & B. Core. 2001. Πολυγραμματισμοί. *Εγκυκλοπαιδικός οδηγός*. Θεσσαλονίκη: Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα.
- Κουτσογιάννης, Δ. 1998. *Περιθώρια δημιουργικής αξιοποίησης των ηλεκτρονικών υπολογιστών στη διδασκαλία του γραπτού λόγου: έρευνα σε μαθητές Α΄ Γυμνασίου*. Διδακτορική διατριβή, Τομέας Γλωσσολογίας, Τμήματος Φιλολογίας, Α.Π.Θ. Θεσσαλονίκη.
- Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού νέων εφηβικής ηλικίας και (γλωσσική) εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο:
http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/teens/index.html [28.08.2014]
- Κουτσογιάννης, Δ., Παυλίδου, Μ. & Ι. Χαλισιάνη. 2011. *Μελέτη για την αξιοποίηση των Τ.Π.Ε στη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: γενικό πλαίσιο και ιδιαιτερότητες*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.
- Νέο Πρόγραμμα Σπουδών. 2011. [Νέο] Πρόγραμμα Σπουδών Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α΄ Λυκείου, Εφημερίς της Κυβερνήσεως (Τεύχος Δεύτερο), αρ. φύλλου 1562 (27 Ιουνίου 2011) 2011, 21059. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο:
[ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
Υπουργείο Παιδείας & Θρησκευμάτων](http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/document/file.php/DSGL-</p></div><div data-bbox=)

[Α110/%CE%94%CE%95%CE%A0%CE%A0%CE%A3-%CE%91%CE%A0%CE%A3/programma_spondon_ne_glossa_new.pdf](#)

[23/08/2014]